

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ ТА БІЗНЕСУ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан

_____ доц. А. В. Стасишин
(підпис)
“___” _____ 2020 р.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Захист інформації в інформаційних системах
(назва навчальної дисципліни)

галузь знань: 05 “Соціальні та поведінкові науки”
(шифр та найменування галузі знань)

спеціальність: 051 “Економіка”
(код та найменування спеціальності)

спеціалізація: Інформаційні технології в бізнесі
(найменування спеціалізації)

освітній ступінь: бакалавр
(бакалавр/магістр)

ЛЬВІВ 2020

Програма навчальної дисципліни “Захист інформації в інформаційних системах” для студентів, які навчаються за галуззю знань 05 “Соціальні та поведінкові науки” спеціальністю 051 “Економіка” спеціалізацією “Інформаційні технології в бізнесі” освітнього ступеня бакалавр.

“21” січня 2020 року – 8 с.

Розробник: Задорожна А. В., доцент кафедри цифрової економіки та бізнес-аналітики, к.ф.-м.н., доцент.

Розглянуто та ухвалено на засіданні кафедри цифрової економіки та бізнес-аналітики

Протокол № 6 від “21” січня 2020 р.

Завідувач кафедри

_____ (підпис)

Шевчук І. Б.

_____ (прізвище, ініціали)

Розглянуто та ухвалено Вченою радою факультету управління фінансами та бізнесу

Протокол № 7 від “23” січня 2020 р.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Предмет навчальної дисципліни

В даний час, в Україні, в зв'язку з входженням у світовий інформаційний простір, швидкими темпами впроваджуються новітні досягнення комп'ютерних і телекомунікаційних технологій. Системи телекомунікацій активно впроваджуються у фінансові, промислові, торгові і соціальні сфери. У зв'язку з цим різко зріс інтерес широкого кола користувачів до проблем захисту інформації. Захист інформації – це сукупність організаційно-технічних заходів і правових норм для попередження заповідання збитку інтересам власника інформації. Тривалий час методи захисту інформації розроблялися тільки державними органами, а їхнє впровадження розглядалося як виключне право тої або іншої держави. Проте в останні роки з розвитком комерційної і підприємницької діяльності збільшилося число спроб несанкціонованого доступу до конфіденційної інформації, а проблеми захисту інформації виявилися в центрі уваги багатьох вчених і спеціалістів із різноманітних країн. Следством цього процесу значно зросла потреба у фахівцях із захисту інформації.

Інформаційні технології охоплюють методи збору, обробки, перетворення, зберігання і розподілу інформації. Протягом тривалого часу ці технології розвивалися на мовній і "паперовій" буквено-цифровій основі. У цей час інформаційно-ділова активність людства зміщається в область кібернетичного простору. Цей простір стає реальністю світової спільноти і визначає перехід до "безпаперового, електронного" розвитку інформаційних технологій. Електронний обмін інформацією дешевше, швидше і надійніше "паперового".

Інформаційні процеси, що проходять повсюдно у світі, висувають на перший план, поряд із задачами ефективного опрацювання і передача інформації, найважливішу задачу забезпечення безпеки інформації. Це пояснюється особливою значимістю для розвитку держави його інформаційних ресурсів, зростанням вартості інформації в умовах ринку, її високою уразливістю і нерідко значним збитком у результаті її несанкціонованого використання.

Предметом дисципліни "Захист інформації в інформаційних системах" є сучасні інформаційні технології у галузі інформаційної безпеки та криптографічні методи захисту інформації.

Мета навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни “Захист інформації в інформаційних системах” є формування теоретичних знань щодо можливих небезпек і ступеня ризику втрат інформації, а також практичних навичок щодо забезпечення захисту програмної продукції.

Основні завдання

Основні завдання дисципліни “Захист інформації в інформаційних системах” – вивчення сучасних інформаційних технологій у галузі інформаційної безпеки та криптографічних методів захисту інформації. Ставлять за мету підготовку фахівців з розробки та впровадження технологій комп’ютерного захисту інформації, забезпечення цілісності даних, конфіденційності, контролю передачі інформації, ідентифікації, аутентифікації, криптографії, інтегрованих систем, політики безпеки, менеджменту в галузі безпеки.

Місце навчальної дисципліни в структурно-логічній схемі

Навчальна дисципліна “Захист інформації в інформаційних системах” взаємопов’язана з такими дисциплінами як “Економіко-математичне моделювання”, “Інформатика”.

Вимоги до знань і умінь

а) знати

- що собою являє політика інформаційної безпеки,
- правила безпеки при роботі із комп’ютерними мережами,
- мережу Інтернет та електронну пошту,
- криптографічні методи захисту інформації,
- будову та принципи дії комп’ютерних вірусів і шкідливих програм.

б) уміти

- встановлювати та використовувати антивірусні програми та забезпечувати безпеку використання WWW за допомогою web-браузерів,
- розробляти й вирішувати актуальні питання теорії і практики інформаційної безпеки,
- застосовувати знання в практичній діяльності.

Опанування навчальною дисципліною повинно забезпечувати необхідний рівень сформованості вмій:

Назва рівня сформованості вміння	Зміст критерію рівня сформованості вміння
1. Репродуктивний	Вміння відтворювати знання, передбачені даною програмою
2. Алгоритмічний	Вміння використовувати знання в практичній діяльності при розв'язуванні типових ситуацій
3. Творчий	Здійснювати евристичний пошук і використовувати знання для розв'язання нестандартних завдань та проблемних ситуацій

Робоча програма складена на 3 кредити. **Форми контролю** – проміжний модульний контроль, екзамен.

2. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Номер теми	Назва теми
Тема 1.	Загальні аспекти захисту інформації.
Тема 2.	Криптографічні методи захисту інформації.
Тема 3.	Безпека в інформаційних мережах.
Тема 4.	Правила безпеки в Internet.
Тема 5.	Програмні віруси та способи їх нейтралізації.

3. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Загальні аспекти захисту інформації.

Загальні поняття захисту інформації. Закони України про захист інформації. Види інформації за правом доступу. Аналіз даних захисту. Право інтелектуальної власності та політика інформаційної безпеки. Управління безпекою. Розробка правил безпеки.

Тема 2. Криптографічні методи захисту інформації.

Міжнародні правила застосування шифру. Управління криптографією. Вимоги до криптографічних систем. Класифікація криптографічних методів. Проблеми та перспективи криптографічних систем. Управління ключами. Правове, організаційне та технічне забезпечення режиму електронного цифрового підпису.

Тема 3. Безпека в інформаційних мережах.

Фізична безпека. Загальна характеристика систем захисту в інформаційних мережах. Аутентифікація та безпека мережі. Паролі. Користувацький інтерфейс. Телекомунікації та віддалений доступ. Резервне копіювання. Адміністрування інформаційних систем.

Тема 4. Правила безпеки в Internet.

Інформаційні технології та право. Комп'ютерні злочини. Правила роботи з WWW. Обов'язки користувача. Правила використання електронної пошти. Адміністрування електронної пошти. Використання електронної пошти для конфіденційного обміну інформацією.

Тема 5. Програмні віруси та способи їх нейтралізації.

Комп'ютерні віруси та їх властивості. Класифікація вірусів. Основні види комп'ютерних вірусів та схеми їх функціонування. Структура комп'ютерних вірусів. Програми виявлення вірусів та заходи по захисту та профілактиці. Антивірусні пакети.

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бармен С. Разработка правил информационной безопасности / С. Бармен. – К.: “Вильямс”, 2002. – 208 с.
2. Батюк А. С. та ін. Інформаційні системи в менеджменті: навч. посіб. / А. С. Батюк, З. П. Дзуліт, К. М. Обельовська, І. М. Огородник, Л. П. Фабрі. – Львів: Національний університет “Львівська політехніка (Інформаційно-видавничий центр “Інтелект+” Інституту післядипломної освіти), “Інтелект-Захід”, 2004. – 520 с.
3. Галатенко В. А. Основы информационной безопасности: курс лекций: учеб. пособ. / под ред. В. Б. Бетелина. Изд. 3-е. М.: ИНТУИТ.РУ «Интернет-университет Информационных Технологий», 2006. 208 с.
4. Годин В. В., Корнеев И. К. Информационное обеспечение управленческой деятельности: учеб. / В. В. Годин, И. К. Корнеев. – М.: Мастерство; Высшая школа, 2001. – 240 с.
5. Гужва В. М. Інформаційні системи і технології на підприємствах: навч. посіб. / В. М. Гужва. – К.: КНЕУ, 2001. – 400 с.
6. Гундарь К. Ю. та ін. Защита информации в компьютерных системах / К. Ю. Гундарь, А. Ю. Гундарь, Д. А. Янишевский. – К.: “Корнійчук”, 2000. – 152 с.
7. ДСТУ 7624:2014. Інформаційні технології. Криптографічний захист інформації. Алгоритм симетричного блокового перетворення. – Чинний з 29.12.2014 р. ПАТ «Інститут інформаційних технологій» Мінекономрозвитку України, 2016. 228 с.
8. ДСТУ 7564:2014. Інформаційні технології. Криптографічний захист інформації. Функція хешування. – Чинний з 29.12.2014 р. – ПАТ «Інститут інформаційних технологій» Мінекономрозвитку України, 2016. – 228 с.
9. ДСТУ 4145-2002. Інформаційні технології. Криптографічний захист інформації. Електронний цифровий підпис, що ґрунтується на еліптичних кривих. Формування та перевіряння. К. : Держстандарт України, 2003.
10. НД ТЗІ 1.1-002-99. Загальні положення щодо захисту інформації в комп’ютерних системах від несанкціонованого доступу. – Чинний з 28.04.1999. – К.: ДСТСЗІ СБ України, 1999. – 14 с.
11. НД ТЗІ 2.5-004-99. Критерії оцінки захищеності інформації в комп’ютерних системах від несанкціонованого доступу. – Чинний з 28.04.1999. – К.: ДСТСЗІ СБ України, 1999. – 53 с.
12. Зелинский С. Э. Internet для каждого / С.Э. Зелинский. – К.: Юниор, 2001. – 368 с.
13. Інформаційна безпека: навч. посіб. / С. В. Кавун, В. В. Носов, О. В. Манжай. Харків: Вид. ХНЕУ, 2008. – 352 с.

14. Інформаційні системи і технології в економіці / за ред. В. С. Пономаренка. – К.: ВЦ “Академія”, 2002. – 544 с.
15. Кавун С. В. Информационная безопасность в бизнесе: науч. изд. Харьков: Изд. ХНЕУ, 2007. – 408 с.
16. Кузнецов О. О. Захист інформації в інформаційних системах: навч. посіб. / О.О. Кузнецов, С.П. Євсєєв, О.Г. Король. – Харків: ХНЕУ, 2011. – 510 с.
17. Ляшенко І.О. Європейські критерії безпеки інформаційних технологій / І.О. Ляшенко // Сучасні інформаційні технології у сфері безпеки та оборони. – 2012. – № 1 (13). – С. 84–86.
18. Остапов С.Е. Технології захисту інформації: навчальний посібник / С.Е. Остапов, С.П. Євсєєв, О.Г. Король. – Х.: ХНЕУ, 2013. – 476 с. URL: <https://www.twirpx.com/file/2340575/>
19. Попов В. Практикум по Internet-технологиям / В. Попов. – Санкт-Петербург.: Питер, 2002. – 480 с.
20. Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах: Закон України від № 80/94ВР. Відомості Верховної Ради України. 1994. № 31. ст. 286. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80/94-вр>
21. Про електронні довірчі послуги: Закон України від 05.10.2017 р. № 2155-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2017, № 45, ст. 400. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19>.
22. Гарнавіський Ю. А. Технології захисту інформації: підручник / Ю.А. Гарнавіський. – Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. – 162 с.
23. Токен – новий вид інформації. Газета «Інтерактивна бухгалтерія» №128 /2019. URL: <https://interbuh.com.ua/ua/documents/oneanalytics/131413>
24. Хорошко В.О. Основи інформаційної безпеки: підручник / В.О. Хорошко, В.С. Чередниченко, М.Є. Шелест; за ред. В.О. Хорошка. – К.: ДУІКТ, 2008. – 186 с.
25. Юринєць В. С., Гончарук Я. Л. Основи автоматизованих інформаційних систем: навч. посіб. / В. С. Юринєць, Я. Л. Гончарук. – Л.: ЛНУ, 2001. – 256 с.

5. INTERNET САЙТИ

- <http://www.google.com/>
- <http://www.studentam.kiev.ua/>
- Офіційний веб-сайт Державної служби спеціального зв’язку та захисту інформації України: нормативно-правова база. – Режим доступу: www.dstszi.gov.ua/dstszi/control/uk/index
- <http://samoychiteli.ru/document34386.html>